

<https://imzo.gov.ua/prezentatsii-model-nykh-navchal-nykh-prohram-dlia-5-6-klasiv-zakladiv-zahal-noi-seredn-oi-osvity/> (дата звернення: 05.06.2026).

11. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 №1093. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia> (дата звернення: 05.06.2026).

12. Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 №1120. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2024/09.08.2024/typova-osvitnya-prohrama-dlya-5-9-klasiv-zzso-1120-vid-09082024.pdf> (дата звернення: 05.06.2026).

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ВИКЛАДАННЯ ХІМІЇ В 7-11 КЛАСАХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ У 2026/2027 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

Для вивчення хімії у 7-9 класах пропонуються модельні навчальні програми (МНП) [8]:

- модельна навчальна програма «Хімія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор – Лашевська Г.А.) (наказ *Міністерства освіти і науки України від 16.08.2023 №1001*);

- модельна навчальна програма «Хімія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор – Григорович О.В.) (наказ *Міністерства освіти і науки України від 27.12.2023 №1575*);

- модельна навчальна програма «Хімія. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автор – Папіш Н.П.) (наказ *Міністерства освіти і науки України від 18.03.2026 №484*).

Вибір МНП має узгоджуватися із замовленими підручниками. Деякі програми обмежені в навчальних матеріалах: наприклад, для програми авторства Папіш Н.М. на конкурсному відборі не було запропоновано підручника. Зокрема для 9 класу **до програми автора Г.А. Лашевської упорядковано 1 підручник «Хімія»** (авт. П.П. Попель, Л.С. Крикля).

До програми автора О.В. Григоровича впорядковано 3 підручники:

- авт. О.В. Григорович, О.Ю. Недоруб;
- авт. Л.Я. Мідак, О.В. Кузишин, Ю.Д. Пахомов, Х.В. Буждиган;
- авт. О.Г. Ярошенко, Т.В. Коршевніук.

На основі МНП вчитель розробляє навчальну програму (НП), яку укладає з урахуванням пізнавальних потреб, інтересів та навчальних досягнень здобувачів освіти за попередні роки навчання, форми організації освітнього процесу, матеріально-технічного забезпечення та краєзнавчого компоненту. Розроблену НП на основі МНП необхідно **затвердити на засіданні педагогічної ради** [5].

Кількість годин на тиждень на вивчення хімії із розрахунку мінімального навчального навантаження наведено у додатку 3 [18]:

- 7 клас – 1 год./тижд.;
- 8 клас – 2 год./тижд.;
- 9 клас – 2 год./тижд.

Кількість навчальних годин на тиждень на вивчення навчальних предметів/інтегрованих курсів, що передбачена типовим навчальним планом [18], **може бути збільшена закладом освіти**. Для цього можна використати години навчального навантаження, визначені для перерозподілу між освітніми компонентами. Рекомендуємо **підсилити вивчення хімії у 7 класі на 0,5-1 год./тижд.**, враховуючи необхідність подолання освітніх втрат за адаптаційний цикл навчання, а також особливу підтримку зі сторони держави для мотивації вибору предметів природничого циклу у старшій профільній школі (10-12 класи) та вступу на природничі спеціальності.

На основі складеної навчальної програми учитель упорядковує календарно-тематичне планування (КТП). Зазвичай автори МНП пропонують власне бачення щодо НП [10] та КТП, які можна взяти за основу. КТП та поурочне планування – академічна свобода вчителя, яка стосується формату, обсягу, структури, змісту, оформлення. Допускається внесення змін у КТП упродовж навчального року. Оскільки МНП не містять чіткої диференціації на традиційні демонстрації, лабораторні досліди, практичні роботи, рекомендуємо самостійно визначити їхню оптимальну кількість з урахуванням наявності реактивів, хімічного посуду та обладнання. Можливо, певні види діяльності доцільно називати наступним чином: практичне дослідження, демонстраційне дослідження, домашнє дослідження, проєкт-дослідження, адже в такому разі вчитель оцінюватиме сформованість в учнів компетентностей за першою групою результатів Державного стандарту (пізнання світу природи засобами наукового дослідження). Щодо обов'язковості оцінювання наведених вище видів діяльності, то виконання практичних досліджень варто оцінювати в усіх учнів, які були присутні на уроці; для відсутніх учнів виставляти у графу журналу «н» й не відпрацьовувати. Інші ж види навчальних досліджень (демонстраційні, домашні дослідження тощо) оцінювати вибірково, адже не в усіх буде змога їх реалізувати, зважаючи на матеріально-технічне забезпечення. За навчальний рік здобувач освіти мав би підготувати і виступити перед класом принаймні з одним проєктом-дослідженням, яке варто оцінити (можна технікою взаємооцінювання). Також до видів діяльності варто включити спостереження, моделювання, зокрема до тих тем, де це є доцільним. Якщо в учителів хімії будуть інші погляди на реалізацію практичної складової програми й оцінювання, то, зважаючи на академічну свободу, це дозволяється здійснити, але варто описати у вступній частині навчальної програми.

Після того, як ви оберете МНП і отримаєте друковані версії підручників, радимо ще раз пересвідчитися, що підручник відповідає обраній програмі (це зазначено на форзаці підручника). У протилежному випадку необхідно буде змінювати МНП під отриманий підручник або використовувати електронну

версію підручника, який відповідає програмі. Формуючи НП та КТП, учитель хімії може опрацювати обраний підручник, щоб увідповіднити види діяльності та послідовність вивчення розділів/тем. Рекомендуємо переглянути відеозапис із аналізом і розбором підручників для 9 класу до програми О.В. Григоровича за покликанням [12] та врахувати можливі недоліки чи огріхи при використанні підручників для 9-класників.

Викладання хімії у 10-11 класах здійснюємо за навчальною програмою, затвердженою наказом Міністерством освіти і науки України від 23.10.2017 №1407 (рівень стандарту або профільний рівень) [11].

Методичні рекомендації щодо вивчення хімії попередніх років можна взяти до уваги під час викладання предмета у 10-11 класах у 2026/2027 н.р. [7, с. 171-174; 4, с. 117-121].

Звертаємо увагу, що з 2026/2027 навчального року в межах реформи НУШ окремі заклади загальної середньої освіти Чернівецької області розпочинають пілотування профільної середньої освіти академічного спрямування. Учителям хімії цих закладів рекомендуємо опрацювати методичні рекомендації МОН України від 01.06.2026 №1/11707-26 [6].

Організація освітнього процесу **в 10-х пілотних класах** ґрунтується на таких принципах:

- вибір профілю навчання, який визначає ядро поглиблених предметів та курсів;
- визначення обов'язкових компонентів основного рівня, тобто предметів та інтегрованих курсів, які вивчають усі здобувачі освіти незалежно від обраного профілю;
- вибір вибіркового компонента у межах профілю, що поглиблюють профільну галузь;
- вибір вибіркового компонента поза профілем, тобто курсів з освітніх галузей, які не входять до ядра профілю.

Оскільки вчителям пілотних 10 класів необхідно буде самостійно створювати програми курсів за вибором, рекомендуємо опрацювати методичні поради з посібника [4].

У поточному навчальному році особливу увагу вчителям хімії слід зосередити на діагностиці та подоланні освітніх втрат. З дієвими інструментами для виявлення прогалин у знаннях та їхньої компенсації в закладах загальної середньої освіти можна ознайомитися у відповідному збірнику Інституту педагогіки НАПН України [3, с. 138-143]. Із метою діагностування та надолуження освітніх втрат рекомендуємо вчителям хімії скористатися сайтом Всеукраїнської школи онлайн [1] та українсько-польським проєктом Pi-stacja [13].

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів відповідно до законодавства є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне. Згідно з Державним стандартом базової середньої освіти оцінювання результатів навчання учнів із природничої освітньої галузі у 7-9 класах відбувається за групами результатів відповідно до обраної модельної навчальної програми. Вимоги до обов'язкових результатів навчання учнів у природничій освітній галузі зазначені в додатку 10 Державного стандарту [2, с. 225-244] і передбачають, що учень має досягти певного рівня в:

- 1) пізнанні світу природи засобами наукового дослідження;
- 2) опрацюванні, систематизуванні та представленні інформації природничого змісту;
- 3) усвідомленні закономірностей природи, значення природничих наук і техніки в житті людини; відповідальної поведінки для забезпечення сталого розвитку суспільства;
- 4) розвитку власного наукового мислення, набутті досвіду розв'язання проблем природничого змісту (індивідуально та у співпраці).

У Державному стандарті базової середньої освіти для природничої освітньої галузі визначено чотири групи результатів, а у свідоцтві досягнень рекомендовано виставляти оцінки за трьома групами результатів, оскільки

конкретні результати групи результатів «Розвиток наукового мислення, набуття досвіду розв’язання проблем природничого змісту» враховують при оцінюванні інших груп результатів. Критерії для оцінювання за групами результатів описані в критеріях оцінювання за освітніми галузями (додаток 2 [16]).

Для визначення основних напрямів та питань забезпечення безпеки учнів під час проведення навчання в кабінетах (лабораторіях) використовують інструкції з безпеки життєдіяльності, зі зразками яких пропонуємо ознайомитися за покликанням [14, с. 33-41]. Нагадуємо, що вчителі хімії на початку навчального року проводять з учнями первинні інструктажі, про що робиться запис у журналі інструктажів з безпеки життєдіяльності (підпис учні ставлять, починаючи із 9 класу).

Нагадуємо про системну роботу із обдарованими учнями шляхом залучення їх до участі у предметних олімпіадах та Всеукраїнському турнірі юних хіміків. Із задачами турніру на 2026/2027 н.р. можна ознайомитися за покликанням [17].

З метою підвищення власного професійного розвитку рекомендуємо вчителям хімії проаналізувати можливість реєстрації на курси підвищення кваліфікації за програмою «Сучасні підходи до навчання хімії в Новій українській школі» у межах проєкту «Гроші ходять за вчителем» на платформі «Вектор» [15].

Враховуючи вищевикладене, пропонуємо розглянути подані матеріали на засіданнях професійних методичних спільнот учителів хімії та прийняти відповідні рекомендації стосовно викладання предмета у 2026/2027 навчальному році, стежити за інформацією на сайтах МОН, УІРО, ІМЗО, ДОН, КЗ «ІППОЧО» (у т.ч. користуватися вкладкою «Навчально-методичне забезпечення НУШ» на сайті КЗ «ІППОЧО» [9]), яка може бути оновлена.

Список використаних джерел та літератури

1. Всеукраїнська школа онлайн. URL: <https://lms.e-school.net.ua/> (дата звернення: 05.06.2026).

2. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти : постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.06.2026).

3. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації / кол. автор.; за загальною редакцією О.М. Топузова; укл. М.В. Головка. Київ : Педагогічна думка, 2023. С. 138-143. URL: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/10/Osvitni_vraty.pdf (дата звернення: 05.06.2026).

4. Розробляємо модельну навчальну/навчальну програму : інструктивно-методичні рекомендації для авторів модельних навчальних/навчальних програм з навчальних предметів/інтегрованих курсів / ДУ УІРО, ДСЯО. Київ, 2025. 28 с. URL: <https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/uied-67ag-26.05.2025.pdf> (дата звернення: 05.06.2026).

5. Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2021/2022 н.р. : лист Міністерства освіти і науки України від 22.09.2021 №1/9-482. С. 117-121. URL: <https://drive.google.com/file/d/1tGtHdbJzAZdljcGhY38X7X66yaS3IsKg/view> (дата звернення: 05.06.2026).

6. Про рекомендації щодо організації освітнього процесу : лист Міністерства освіти і науки України від 01.06.2026 №1/11707-26. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/96951/ (дата звернення: 05.06.2026).

7. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах освіти Чернівецької області у 2023/2024 н.р.: інформаційно-методичний збірник / редколегія: Куриш Н.К., Богачик Т.С., Голєва А.О., Тащук Ю.Ю. Чернівці : Технодрук, 2023. С. 171-174. URL: <https://drive.google.com/file/d/1rEJaLeH0oumJdwittLsL6kJnh0k3SM4n/view> (дата звернення: 05.06.2026).

8. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року). *Міністерство освіти і науки України.*

URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> (дата звернення: 05.06.2026).

9. Навчально-методичне забезпечення НУШ. КЗ «ІППОЧО». URL: <https://drive.google.com/drive/folders/13Eo2-2-oQb6vRywPWRmXEBJTyWf5oBKK> (дата звернення: 05.06.2026).

10. Навчальні програми на основі модельних навчальних програм. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-prohramy-na-osnovi-modelnykh> (дата звернення: 05.06.2026).

11. Навчальні програми з хімії для 10-11 класів. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> (дата звернення: 10.06.2026).

12. Розбір підручників з хімії для 9 класу на конкурсі 2026 року. Педагогічна майстерня вчителів хімії. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_IPXrEGw7Sg (дата звернення: 10.06.2026).

13. Рі-стасія : проєкт з навчальними матеріалами. URL: <https://ua.pistacija.tv/> (дата звернення: 10.06.2025).

14. Про використання Інструктивно-методичних матеріалів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності у навчально-виховному процесі : лист Міністерства освіти і науки України від 26.04.2013 №1/9-305. С. 33-41. URL: <https://drive.google.com/file/d/149cEtlccs34uae2-OhWDFRShOUDdSp1O/view> (дата звернення: 10.06.2026).

15. Сучасні підходи до навчання хімії в Новій українській школі : програма підвищення кваліфікації вчителів хімії 7-9 класів закладів загальної середньої освіти. Платформа «Вектор» / КЗ «ІППОЧО». 2026. URL: <https://vector.ued.gov.ua/uk/mpk/2622/detail/> (дата звернення: 10.06.2026).

16. Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання : наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2024 №1093.

URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-rekomendatsii-shchodo-otsiniuvannia-rezultativ-navchannia> (дата звернення: 10.06.2026).

17. Всеукраїнський турнір юних хіміків. URL: <http://tyc.com.ua/uk/> (дата звернення: 10.06.2026).

18. Про внесення змін до типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти : наказ Міністерства освіти і науки України від 09.08.2024 №1120. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/2024/09.08.2024/typova-osvitnya-prohrama-dlya-5-9-klasiv-zzso-1120-vid-09082024.pdf> (дата звернення: 05.06.2026).